కథానిక

దాగిలిమూతలు

బుచ్చిబాబు

ఇదంతా అనుకోకుండా అకస్మాత్తుగా జరిగింది. మధ్యాహ్నం నిద్రనుండిలేచి, ఆవులిస్తూ వెళ్ళి గోడనున్న అద్దంలో ముఖం చూసుకున్నాడాయన. నుదుటిమీద సన్నటి గీతలు, నల్లవెండ్రుకల మధ్యలో తెల్లవి, కళ్ళకింద కాకిపాదం అకారంగీట్లు—నిజంగా కనబడినంత ముసలితనం, తనలో వుందా అని ఆశ్చర్యపడ్డాడు. ఉపాధ్యాయ వృత్తిలో వారు వృద్ధులుగా కనపడతారంటారు. ఆ వుదయమే రామదాసు మాస్టరీ వుద్యోగానికి రాజీనామా యిచ్చాడు. ఇందుకు వో విధంగా సంఘాన్ని మరమ్మత్తు చెయ్యాలన్న ఉబలాటమే కారణం. స్కూలు నిర్వాహకవర్గంవారు, పాఠశాల అభివృద్ధికై పోగుచేయబడ్డ విరాళాలను తమ స్వంతానికి వాడుకుంటున్నారన్న సంగతి బైట పెడతానని బెదిరించాడు. అందుకు సమాధానంగా నాస్తికత్వం, స్వేచ్ఛాప్రేమ బోధించి పిల్లల్ని పాడుచేస్తున్నాడన్న మిషపై యీయన్ని వుద్యోగం నుండి తొలిగించడానికి, నిర్వాహకవర్గంవారు సమకట్టారు. ఈతని దగ్గర తన ఫిర్యాదు రుజువుచెయ్యగల బలమైన నిదర్శనా లేవీలేవు. ఇదివరకే తన వింత భావాలపైనా అభిప్రాయాలపైనా వాఖ్యానాలున్నాయి. ఇప్పుడు వెర్రివాడుగా చెప్పుకుంటున్నారు. ఏ కొద్దిమంది విద్యార్థులో తప్ప, తన వాదాన్ని బలపరిచేవారు లేరు. రామదాసుకి రాజీనామా యివ్వక తప్పిందికాదు. అతని వయస్సు నలభైఎనిమిది కావొచ్చు. కాని యింక స్కూలు మాష్టర్ని మాత్రం కాను, అమ్మయ్య, అనుకుంటూ అద్దంలో బింబాన్ని వెక్కిరించాడు.

గది మూలనున్న పాత కర్ర పెట్టె అద్దంలో కనిపించింది. వెళ్ళి ఆ పెట్టె తెరచి అందులో వొస్తువుల్ని పరిశీలించసాగాడు. వివాహమైన కొత్తలో తను కల్యాణికి వ్రాసిన వుత్తరాలు కొన్ని చూశాడు. ఒకదాన్ని తీసి చదివాడు. అనాడతనిలో వున్న శృంగారశక్తులు, రసికత్వం ఆశ్చర్యం కలుగచేశాయి. అదంతా వృథా, కల్యాణిలో ప్రేమోద్రేకం శూన్యం. తనకేమీ పట్టనట్లు, అక్కర్లేనట్లు, యితనివద్దనుండి ఏదో కొంత దాచినట్లు, వుండేది. నిప్పుకణంపై మంచుకణం పడినట్లు యితనిలో వుద్వేగం చప్పబడి మెల్లమెల్లగా అనుమానానికి దారి తీసింది; ఆరుసంవత్సరాల దాంపత్య జీవితం అసూయతో నిండిపోయింది. ఆమెకి సంతానం కలగకపోవడం, యితని చికాకుకి మరో కారణం. అతనిలో లోటు తెలుసుకోవాలంటే మరో పెళ్ళి చేసుకోవాలి. ఇద్దరి భార్యలతో కాపరం మాటలు కాదు. రామదాసు వయస్సు అప్పటికి ముప్ఫైరెండు. ఆ వీధిలోనే మరో అమ్మాయితో స్నేహం కుదిరింది. ఈ విషయం భార్యతో చెప్పివేశాడు. ఆమె తగవులాడేది. ఆమెపై అతనికున్న అధికారానికి చిహ్నలుగావుంటున్న యీ తగాదాలు అతనికి సంతోషాన్ని కలగచేసేవే అనాలి.

కొద్దినెలల్లో కల్యాణి న్యుమోనియా వ్యాధికి గురైంది. పరామర్శించడానికి వొచ్చిన బంధువుల్ని స్నేహితుల్ని చూస్తే రామదాసుకి మండిపొయ్యేది. వాళ్ళల్లో ఎవరో వొకరితో ఆమెకి చెలిమి ఏర్పడి వుండాలి. ఎవరో తెలుసుకోలేక పిచ్చెత్తినట్లుగా వుండేది. కొన్నిరోజుల్లో కల్యాణి చనిపోయింది. మళ్ళా పెళ్ళికి స్వతంత్రుడేకాని, ప్రేమించిన పిల్లకి మరొకరితో వివాహం జరిగి కాపరాని కెళ్ళిపోయింది. ఇదంతా జరిగి పదిహేను సంవత్సరాలైంది. అతను మళ్ళా ప్రేమించడం జరగలేదు. వొంటిగా జీవితం గడుపుతూ, విషాదంలో వొక వెర్రి ఆనందాన్ని అనుభవిస్తూంటాడు. అతని వైవాహిక జీవనం భగ్నమైంది గనక వివాహంలో విసుగుతప్ప మరేమీ లేదంటాడు.

మిగతా విషయాలపై అతని అభిప్రాయాలు, అనుభవాన్ని అనుసరించే వున్నాయి. దేశంలో జనాభాని పెంచడమే కాకుండా, సంతానం యాతనంటాడు. పురుషులంతా దగాకోర్లు, స్త్రీలంతా చెడ్డవాళ్లు. ఈ వెర్రి విపరీత పరిణామం పొందకుండా ఉపాధ్యాయవృత్తిలో నిమగ్నుడై ఆంతర్యాన్ని దిగ

మింగ గలిగాడు. అపనమ్మకపు సిద్ధాంతాలు, అతని బోధలకి పదునిచ్చాయి.

ఉత్తరాలు పెట్టేసి, రామదాసు, ఫొటోగ్రాఫ్ల ఆల్బమ్ తీశాడు. అది ఎవరో యిచ్చిన పెండ్లి బహుమానం. పెళ్ళినాటి ఆపటం చూస్తే అతనికి దిగులేస్తుంది. అప్పుడు సన్నగా నాజూకుగా వుండేవాడు, అతనే యితనంటే స్నేహితులు ఆశ్చర్యం ప్రకటించేవారు. గోడనుంటే చూసేవారు యిట్లాంటి వనడం, తను బాధపడటం జరుగుతుందని, దాన్ని లోపల పెట్టేశాడు. అతను, పదిహేనేళ్ల వయస్సులో తీసుకున్న మరో ఫొటో వుంది. అమాయకంగా కనపడే పెద్ద కళ్లు అవీ—విద్యార్థి దశలో ఫొటో అది. అమాయకత్వంతో వొచ్చే ప్రశాంతత అతని మనస్సులో లేకపోవడం చిత్రంగా తోస్తుంది. తనేదో పాపం చేశానన్న స్ఫురణ పదేపదే అతన్ని ఆవహిస్తుంది. అది చాలా స్వల్పవిషయం. కల్యాణి న్యుమోనియాతో మంచాన పడినప్పుడు, వైద్యుని రప్పించడంలో కొంత ఆలస్యమైంది. జబ్బు అల్లా పరిణమిస్తుందని అతననుకోలేదు. ఆమెకూడా ఫరవాలేదంది. డాక్టరు యీ ప్రస్తాపన తేలేదు. ఆమె చనిపోయింది—అందుకతను బాధ్యుడన్న అనుమానం వొదలదు. గిట్టనివారు కొందరు భార్యపోవడం ఏర్పాటుగానే వుందన్నారు. ఈ అనుమానాన్నుండి పారిపోలేడు. ఆల్బమ్ మూసేసి, దానిపై ఏదైనా కప్పుదామని లోపల తడుముతుంటే, నాటకం దుస్తులు బైట పడ్డాయి. చిన్ననాటి నాటకాల సరదాల్ని జ్ఞాపకం చేసే సరంజామ అదంతా. మస్లిన్లో కుట్టిన రాజు వేషం కోటు, మంత్రివేషం పాగా, ముని వేషం కాషాయి జుబ్బా, గడ్డాలు—యివన్నీ మాసి, చినిగి అల్లాగే వుండిపొయ్యాయి. పాఠశాల వార్షికోత్సవం నాడు పిల్లలు నిర్వహించే నాటకాలు అతను చూసేవాడు. అతనూ, అప్పుడప్పుడు వో వేషం ధరిస్తుండేవాడు—నారదుడు, అతని అభిమాన ప్రాత. రామదాసు తను గొప్ప నటుడైపోవాలనుకునేవాడు. నటుడికి కావల్సిన లక్షణాలతనిలో వున్నాయని నమ్మకం. అతని జీవితమంతా వొక నటనగా పరిణమించింది. ఆ నటనలో వుత్తీర్ణుడయ్యాడేమో కాని, రంగస్థలంపై కాలేదు ఎందుచేతనో. భార్యపోయిం తర్వాత, యోగిగా అవాలనుకునేవాడు. రైల్లో వోమారు 'యోగి' బృందంతో గోష్ఠిసలిపాడు. పరమాత్మని సందర్శించినప్పుడు కలిగే మహత్తర ఆనందం గురించి, వైరాగ్యంలోని ప్రశాంతతనిగూర్చి, హిమాలయాలలో తపస్సువల్ల పొందే వెలుగునిగూర్చి వారు ప్రస్తావిస్తుంటే, అతను బుద్ధుడు, రామకృష్ణ పరమహంసనీ స్మరించి, వూహించుకున్న సంతోషంలో మునిగేవాడు. రైలు నిలబడగానే, టిక్కెట్లులేకుండా ప్రయాణం చేసినందుకు, రైల్వే వుద్యోగి ఆ యోగిబృందాన్ని దింపి తీసుకుపోవడంతో అతని పగటికల కరిగిపోయింది.

అనుకోకుండానే, రామదాసు ఆ కాషాయ వస్త్రాన్ని ధరించాడు, మొహానికి గడ్డాలు తగిలించుకున్నాడు, సమాధిలో వున్నప్పుడు యోగి చేతికింద వుంచుకునే కర్రని తీసుకుని మరో గుడ్డ పాగా చుట్టి, అద్దంలో చూసుకున్నాడు. ఆ దుస్తులు బాగా అమిరాయి. కళ్లల్లో దీనత్వం, ముడివడిన కనుబొమ్మలు, గంభీరంగా ముడుముకున్న పెదవులు, తెల్లవెంట్రుకలలోని పరిపక్వత—అన్నివిధాలా యోగిలా వున్నాడు.

నిజంగా ఇది ఇతనికి తగ్గవేషం, నిజతత్వం కూడా యిదే. చటుక్కున రామదాసుకి వొక ఆలోచన తట్టింది. ఈ దుస్తులతో వీధులోకెళ్లి, సంఘాన్ని చూస్తే ఎల్లావుంటుందో...! అదొక అపూర్వమైన మానసికానుభవం. నిజమన్నట్లుగా గడియారం మూడుకొట్టింది. పనిమనిషితో తనింక అపూటకి రానక్కర్లేదని చెప్పాడు. మధ్యగది లోపల గడియవేసి, దొడ్డివెంపు గదికి తాళంవేసి, వీధిలో అటూ యిటూ చూసి ఎవ్వరూ తనని చూళ్లేదని తేల్చుకుని, బైటకి నడిచాడు. నాలుగడుగులు ముందుకేసి ఇంటికేసి, అదే ఆఖరుసారి చూసినట్లుగా, పరకాయించి చూసి, తొందరగా నడవడం సాగించాడు. పెద్దరస్తాకి చేరుకున్నాడు. వీధమ్మట నడిచే వ్యక్తులకేసి చూస్తుంటే తనేదో దూరంగా ఎత్తుమీదనుండి చూస్తున్నట్లనిపించింది. పాకుతూ, మెల్లిగా ఈడ్చుకుంటూ కదిలిపోతున్న దౌర్భాగ్యపు మానవులు వారందరూ—ప్రతి వ్యక్తి మనోవ్యాధి మేఘంలో మరుగుపడ్డాడు. ఇంటికి తొందరగా వెడుతున్న అతను బాంకు గుమాస్తా—ఇల్లు, మరో బాంకు, భార్యకి మంచం అవతల నిలబడి ఈ డబ్బు కొస్తా. దాఖలు చేసుకుంటాడు; ఆ కార్లో పై వుద్యోగం కోసం పన్నాగం పన్నుతున్న ప్రభుత్వోద్యోగి కోర్కెలు సిద్ధించినకొద్దీ వారి ఆశయాలు పెరిగి, చివరకి మేఘం బ్రద్దలై పొందిన ఫలితాల్ని ముంచెత్తివేస్తుంది.

రామదాసు పార్కు దగ్గరికి చేరుకున్నాడు. కొందరు పిల్లలాడుకుంటున్నారు, మరికొందరు వొస్తువులు అమ్ముకుంటున్నారు. ఇద్దరు సాధులు గంజాయి

పడుతున్నారు. వారి ఎదుట పడకుండా, చెర చెరా నడిచి కాలవగట్టుకి చేరుకున్నాడు. గట్టున గుడిసెలున్నాయి, చెట్టునీడని స్త్రీలు బుట్టలల్లుతున్నారు. తొందరగా నడిచి ఏకాంతంగా వున్న చోటుకి చేరుకున్నాడు. ఎవరో అతని వెనక నడుస్తున్నట్లనిపించి తిరిగిచూశాడు. నడివయస్సులోవున్న వొక వ్యక్తి దీనంగా నమస్కరించి పలకరించాడు.

విచారంతో అతని ముఖం వాడినట్లుగా వుంది; బుజానవున్న తువ్వాలుతో కళ్ళల్లో తడిని తుడుచుకుంటున్నాడు. అతన్ని పలకరించాలేమో, రామదాసుకి చటుక్కున తట్టిందికాదు.

“ఎవరు నాయనా నువ్వు—దిగులుగా వున్నట్లున్నావు?”

“అవును స్వామీ—నన్ను మీ వెంట తీసుకుపొండి.”

“ఎక్కడికి?”

“ఎక్కడికైనా సరే. మీరు హిమాలయాల్లో వుంటుంటారు.”

కొంచెం నిదానించి, రామదాసు “అవును” అన్నాడు.

“మిమ్మల్ని ఏదీకోరను, ఎక్కడికో దూరంగా ప్రశాంతమైన నిర్జన స్థలానికి తీసుకు వెళ్లండి.”

“కారణం?”

“నాకు జీవితమంటె విసుగెత్తిపోయింది.”... రామదాసు కారుణ్యం సూచిస్తూ నవ్వాడు.

“జీవితమంటె యింత మొహం మొత్తడానికి నీకు జీవితం గురించి ఏం తెల్సు నాయనా?” అన్నాడు రామదాసు.

“సంసారం త్యజించి, ఇంట్లోంచి లేచిపోవాలనిపించేటంతగా జీవితంగురించి తెల్సు స్వామీ—నేను తిరిగి వెళ్లను. మీతో వచ్చేస్తాను.” అన్నాడా వ్యక్తి. ఇతన్ని శిష్యుడుగా దేశపర్యటన దృశ్యం వూహించి గగుర్పాటు చెందాడు రామదాసు. సరియైన వాక్యంకోసం యోచిస్తుండగా, ఆవ్యక్తి, తన కుడిచేతిని పైకెత్తి చూపించాడు.

“హిమాలయాలనుండి వొచ్చిన స్వాములుమీరు—చెయ్యిచూసి, నా విషయం చెప్పండి”... అన్నాడు. రామదాసు చకితుడయ్యాడు. చెయ్యిచూసి చెప్పడం రాదంటె? అరచేతిని మృదువుగా వొత్తి “నీకు గొప్ప భవిష్యత్తు వుంది” అన్నాడు. అట్లాగంటె ప్రమాదంలేదు.

“లేదు స్వామీజీ—నాకు భవిష్యత్తు లేదు. దుర్భరమైన గతం మిగిలింది. సర్వమూ త్యజించి నేను మీతో వొచ్చేస్తాను.” అని ఆవ్యక్తి గట్టుమీద దిగాలుపడి కూర్చుని, మొహాన్ని చేతుల్లో దాచుకున్నాడు. పక్కన కూర్చుని బుజాన్ని తట్టుతూ, రామదాసు అతన్ని వోదారుస్తున్నాడు.

“ఏమీ తెలియని పసివాడివి నాయనా నువ్వు” అన్నాడు. అతను తనవెంపు చూడనప్పుడు, మాటలు సులువుగా వొస్తున్నట్లు గ్రహించాడు.

“త్యజించవల్సిన వయస్సు నీకింకా లేదు. ఈ విషయాలనుగూర్చి అప్పుడే ఆలోచింపకూడదు. ఇంటికివెళ్ళి, భార్య పిల్లల్ని చూసుగుంటూ, వారి ప్రేమానురాగాలకు పాత్రుడవై యధోచితంగా సమాజసేవచెయ్యి నాయనా. పారిపోవడంవల్ల సృష్టిలయని భంగం చేస్తున్నావు.” అన్నాడు...నిజంగా వీట్లకేమన్నా అర్థముందా అనుకుంటూ. జీవితంగూర్చి వ్యాఖ్యానించి సిద్ధాంతీకరించడంకంటె సులువైంది మరోటి లేదనిపించింది. అనేకమార్లు యీ సిద్ధాంతాలను పెద్దలు ప్రస్తావించగా విన్నాడు. ఎన్నో మార్లు వీటినిగురించి చదివి యివన్నీ దగా అనుకునేవాడు.

“అవును నాయనా—యీచికాకు, క్షణికమే. బాధ కాసేపటికి ఉపశమిస్తుంది. ఈ జీవితం వొక రంగస్థలం. ఎప్పుడూ ఎవరో ఒకరు దీనిపై వుంటూనే వుంటారు. నీ పాత్ర నువ్వు నిర్వహించాలి. ఎన్నెన్నో ఘనకార్యాలు నువ్వు సాధించాలి. ఎన్నెన్నో కలలు కన్నావు, నీ పిల్లలద్వారా ఆ స్వప్నాలు నిజమవుతాయి. నువ్వు కొంత సాధించి విడిచి పెడతావు. అక్కడ వారందుకుంటారు. సృష్టి నిత్యమూ సిద్ధి పొందుతూనే వుంటుంది.”

ఆవ్యక్తి మొహం పైకెత్తి కాలవకేసిచూశాడు. మళ్ళా కిందికి దించి మోకాలుమీద ఆనించాడు.

“లేదు—నాకీ జీవితంలో ప్రేమలేదు.”

“చెప్పు నాయనా చెప్పు, నిదానంగా చెప్పు.”

“తల్చుకుంటే బాధగా వుంటుంది. నే చెప్పలేను స్వామీ...”

“లేదు నాయనా ఇతరులతో పంచుకుంటే బాధ ఉపశమిస్తుంది. నిన్ను వోదార్చి మనశ్శాంతి

కలగచేస్తానేమో యత్నిస్తాను. జీవితంలో సమాధానం కుదిరేటట్లు చెయ్యగలనేమో—నీ వృత్తాంతం చెప్పవు?"

"మీరు మహానుభావులు. పవిత్రమైన మీ మనస్సుని యీ తుచ్ఛమైన ప్రేమగాథతో కలవరపెట్టలేను. మీ ముందు అల్పుడను కాలేను."

"కాదు నాయనా—అల్పుడవు కావు. భగవంతుని దృష్టిలో అందరూ సమానులే. పరమాత్మ అన్నిటిలోనూ వున్నాడు. తుచ్ఛమైన ప్రేమలో కూడ—ముందు నీగాథ వినాలని వుంది." అన్నాడు రామదాసు.

ఆ వ్యక్తి కాలవలో చిన్న చిన్న రాళ్ళు విసురుతూ తన కథ చెప్పడం సాగించాడు. "పెద్దవాళ్ళేర్పాటు చేసిన, సాధారణమైన వివాహాం మాది. పిల్లని చూశాను. నచ్చింది. నా కప్పుడు ఇరవై నాలుగు, ఆమెకి పదహారు. కార్యమవగానే చదువుకోసం కాలేజీ కెళ్ళిపొయ్యాను. చదువు పూర్తిచేసుకుని ఎనిమిది నెలలకి తిరిగొచ్చాను. ఆమె వొక మొగశిసువును కన్నది. హరి అని నామకరణం చేశారు. నాకు ఉద్యోగం దొరికింది. హాయిగా కాపరం చేస్తున్నాం. ఐదేళ్ళతర్వాత మా రాధ పుట్టింది. హరి ఎప్పుడూ తల్లితోనే వుండేవాడు. రాధకి నా దగ్గర చనువు. రాధ అచ్చంగా నా పోలికే అన్నాడు వో స్నేహితుడు. హరికి ఎక్కడా నా పోలిక లేదని అప్పుడు గుర్తించాను. అసలు మా కుటుంబంలో ఎవ్వరిఛాయలూ వాడిలో లేవు. వాడు నాకు పుట్టలేదన్న వొక పెద్ద అనుమానం పట్టింది నాకు. పెండ్లయి పదినెలలేనా కాలేదు. నేను తండ్రినయ్యానన్నారు..."

ఆ వ్యక్తి మౌనం దాల్చాడు.

"ఇంతేనా" నెలలవకుండానే ప్రసవించడమనేది వుంది..." అన్నాడు రామదాసు. ఎందుకన్నానా అని పెదవి కొరుక్కున్నాడు, ఆ వ్యక్తి వినిపించుకోనట్లుగా మళ్లా సాగించాడు.

"కాని పోలికల మాటేమంటారు? రోజులు గడచినకొద్దీ నా అనుమానం దృఢపడసాగింది. బంధువుల్నీ, స్నేహితుల్నీ పోలికలకోసం గాలించసాగాను. ఋజువు లేకుండా ఆమెపై నిందమోపే సాహసం నాకు లేదు. చిత్రం, నా అనుమానంతో పాటు, ఆమె ప్రేమానురాగాలు ఎక్కువవుతూ వొచ్చాయి. ఇదంతా నన్ను మరిపించడంకోసం చేస్తున్న నటన అనుకునేవాడిని. సూచాయగా ఎత్తిపొడుస్తూ నా అనుమానం బైటపెట్టేవాడిని. రాద్ధాంతాలయ్యేవి. ఇవన్నీ అన్యోన్యానురాగం సూచించే వొట్లతోనూ, ప్రమాణాలతోనూ ముగిసేవి. కాని... కాని..."

తడితో కళ్లు బరువెక్కి అతను చెప్పలేకపొయ్యాడు. మెల్లగా తేరుకున్నాడు.

"ఈ మధ్యాహ్నం నిజం కనుక్కున్నాను." అని నిట్టూర్చాడు.

"విపులంగా చెప్పు నాయనా..."

"నాకింక అనుమానం లేదు. హరి తండ్రి లక్ష్మీపతి. చిన్నప్పటినుంచీ మేమిద్దరం స్నేహితులం. ఒక వూళ్ళో కొన్ని సంవత్సరాలు పని చేశాము. నా పెళ్ళినాటికి, మేమిద్దరం వో వూళ్లో నే వున్నాము. తరవాత కొన్నాళ్లకి బదిలీ అయి అతను మరోచోటికి వెళ్లిపొయ్యాడు. ఉత్తరాలు వ్రాస్తూండేవాడు. మొన్న మమ్మల్ని చూసిపోదామనొచ్చాడు.

హరిలో అతని పోలికలున్నాయి. ఉన్న రెండు రోజులూ, ఆవిడకూడా మాతో కలిసి సంభాషించేది. నాకర్థంకాని ఆంతరంగికం వాళ్ల మధ్య వుండేది. మళ్ళా మాటల్లో నాకేమీ దొరకలేదు. ఒకొరికేసి వొకరూ, యిద్దరూ కలిసి నాకేసీ—చూసే చూపుల్లో నాకేదో కనిపించింది."

రామదాసు అప్రయత్నంగా నవ్వాడు.

"మనో చాంచల్యానికీ, భ్రాంతికీ యిది మంచి ఉదహరణ—స్నేహితుల్ని యీవిధంగా ఉపయోగించుకుంటున్నావా, నాయనా?" అన్నాడు.

"అంతేకాదు స్వామీ. ఈ ఉదయం లక్ష్మీపతి వెళ్లాడు. అతన్ని దిగవిడిచి నేనింటికొచ్చేసరికి మధ్యాహ్నమైంది. రాధ నిద్ర పోతోంది. హరి యింకా స్కూలునుంచి రాలేదు. హాల్లోంచి లోపలికెళ్ళి పడకగది తలుపులు తెరిచాను. ఆమె అదిరిపడింది. తలంటుపోసుకుని, ఏదో చూస్తూ కూర్చుంది. నన్ను చూసి బెదిరినట్లు చివాలున లేచి చేతులో వున్న కాగితాన్ని గుప్పెట్లో ముడిచేసి కొంగులో చెయ్యి దాచింది. జుట్టు గాలికి కదులుతూ మెడచుట్టూ పడింది. శరీరానవున్న తడి చీరని కొద్దిగా పట్టుకుని వుండడంమూలాన గుప్పెడు కనిపిస్తోంది.

'ఏమిటది?'...నా ప్రశ్నకి ఆమె వులిక్కిపడింది.

'ఏమీలేదు.'...కంఠంలో దౌర్జన్యం ధ్వనించింది.

'ఏమిటో నాకు తెలుసు' అన్నాను.

'అవుతే నన్నడగటం దేనికి?'

'నే అనుకున్నది సరో కాదో చూద్దామని.'

'ఏమనుకున్నారో ముందు చెప్పండి.'

'చెప్పను.'

'చెప్పకపోతే యిదేమిటో కూడ చెప్పను.'

ఒకడుగు ముందుకేసి...'అగుప్పెట్లో దేమిటో యిల్లాతే' అని గర్జించాను.

'నేనివ్వను' అని రెండడుగులు వెనక్కి వేసింది.

'నేను బలవంతంగా తీసుకోగల్ను తెలుసా—'

'అబ్బో...'

'విసిగించక యిల్లాతే—ఊ—' అంటూ దగ్గర కెళ్ళి మోకాలుమీదికి జారిన ఆమె చీరకొంగు పట్టుకున్నాను.

'దూరంగా వుండండి—వెళ్లండి' అని కొంచం బిగ్గరగా అంది.

'ఎందు కివ్వవు?'

'మీకీ పట్టుదలెందుకు?'

'నాకంతా తెలుసు కాబట్టి...'

'ఏమిటా వెఱ్ఱి ధోరణి...మీ కేం తెలుసు?'

'నాకేం తెలుసో నీకు తెలీకపోతేగా!'

'నాకేం తెలీదు.' అన్నదామె.

'మొగుడికి చివర్లోకాని తెలీదంటారు!' అన్నాను.

'అహా' అని కాస్త వెటకారంగా అని, హిస్టీరియా అనిపించే అదోరకం నవ్వుని నిలుపుకుంటోంది.

'చివర్లో తెలిస్తే చివర్లో నే నమ్మాలికూడ'... అని ముగించింది. పూనకంలా వొచ్చేసింది నాకు కోపం. ఆమె నోటిమీద చేత్తో వొక్కటి చరిచాను. చేతులో వున్నదాన్ని లాక్కోడం కోసం పెనుగులాట సాగించాను. పట్టువొదలక, మంచం బద్దీ పట్టుకుని నన్నొక్క తోపుతోసింది. నేను మంచంపైన కూలాను. వెఱ్ఱి ఆవేశంలో కొట్టడానికి ఏదేనా దొరుకుతుందేమో చూస్తూ, హాల్లోకెళ్ళి పింగాణీ పూలతొట్టిని విసిరేశాను. అప్పుడే వొచ్చి గదిలో కెళ్ళబోతున్న హరికి తగిలింది. అమ్మయ్యో అని వాడు కూలడం, నే వెళ్లబోతుంటే తలుపులు లోపల గొళ్లెమెయ్యడం జరిగింది. 'పో ఇక్కడికి రాకు పో' అని వాడు గొణగడం అస్పష్టంగా వినిపించింది. కొండ శిఖరంనుండి పడినవాడిలాగైంది—అఖాతంలోకి కుంగిపోతున్నట్లుగా, అల్లా నడుచుకుంటూ యిల్లా చేరుకున్నాను. స్వామీ—మీరే నన్ను చూడాలి."

ఉద్రేకంతో ఆ వ్యక్తి పెదవులు వొణికిపోతున్నాయి. పొరలివొస్తున్న దుఃఖం మొహాన్ని వికృతంగా చేసింది. రామదాసు అతని మొహాన్ని తుడుస్తూ బుజ్జగించాడు. అతని కళ్లల్లోకి తీక్షణంగా చూశాడు.

"చూడు నాయనా, 'నేనిది చేశాను,' 'నేనది చేశాను' అంటావు. ఈ 'నేను' ఎక్కడుంది? లేదు నాయనా. ఆకలేస్తే అన్నం కావాలంటావు, చక్కిలిగింత పెడితే నవ్వుతావు. గిల్లితే ఏడుస్తావు. మిగతవాళ్లు ఎవ్వరూ చెయ్యనిదీ, ప్రత్యేకంగా నువ్వు మాత్రం చేసినదీ, యిందులో ఏకుంది? అహం ని మరచిపోకన్నీటికి, నవ్వుకీ అతీతుడ వవుతావు...నీఅహం గురించి ఆలోచించి, దాన్ని ప్రేమించి తుదకు ద్వేషిస్తున్నావు. అందుకనే అహంనుండి పారిపోతున్నావు. నువ్వు నీ భార్యనీ, పిల్లవాడినీ ద్వేషించడం లేదు. నిన్ను నువ్వే ద్వేషించుకుంటున్నావు. హరి గాయపడేటట్లు నవ్వు విసిరిన పూలతొట్టె నీపైననే విసురుకున్నావు. గాయపడి పరుగెత్తుకొచ్చేశావు" ...ఈ సందర్భంలో ఏదేనా వో శ్లోకం చదవాలనుకున్నాడు రామదాసు. కాని తప్పులు చదవడం అతనికి యిష్టంలేదు.

"నే నామెను ప్రేమించాలనుకున్నాను. శీలం చెడిపోయిన స్త్రీని ప్రేమించలేను స్వామీ..."

రామదాసు చిరునవ్వు నవ్వాడు.

"పిచ్చివాడవు నాయనా..... నువ్వామెను ప్రేమించలేదు, వాంఛించావు. వయస్సు మళ్లడంతో వాంఛ సన్నగిల్లుతుంది. వాంఛ లేనప్పుడు సాధ్యమైన ప్రేమే—నిజమైన ప్రేమ."

"సంతోషం లేనప్పుడు యీ ప్రేమ ఎందుకు స్వామీ?..."

"ఈమాత్రం తెలీదా? నువ్వు అన్వేషిస్తున్నది ఆనందం కాదు. నువ్వు కోరేది కొత్త కొత్త ఇంద్రియానుభవాలు. వయస్సుతోబాటు శారీరక సుఖాలు

పల్చబడతాయి. హృదయం పవిత్రమైన ప్రేమతో నిండుకుంటుంది. సంసారాన్ని త్యజించడానికి నువ్వు సంసిద్ధుడవే గా?"

"ఆ..."

"సరే ఇప్పుడు నీ హృదయంలోపల చూడు. అసూయ, ద్వేషం వున్నాయా?"

"అవును స్వామీ—నాకు తెలిసొస్తోంది. మనస్సులో ఆరాటం తగ్గుతోంది."

"నిన్ను గురించి ఆలోచించకు. నీ భార్యని గురించి, పిల్లల్ని గురించి ఆలోచించు. వారిని ప్రేమానురాగంతో ముంచివెయ్యి. వారిని సుఖపెట్టు. నువ్వు సుఖపడతావు. ఇదే వేదాలు బోధించే రహస్యం"

"ఇది నాకెల్లా సాధ్యమో చెప్పండి?"

"ఎందుకు కాదు? నీ భార్య గుప్పెట్లో వున్నదేమిటో నువ్వు చూడలేదు. అది మామూలు కాగితం కావొచ్చు. ఏనాడో నువ్వామెకి వ్రాసిన జాబు అవొచ్చు. పాత జాబులు ఎంతో ఆనందాన్నిస్తాయి. ఆ జాబుని ఆమె చదువుకూ వుండొచ్చు."

"అవుతే ఆమె నాకెందుకు చూపించదు?"

"చూడు నాయనా—ఆమెకీ నీలాగే అహం వుంది. నీ అహాన్ని నువ్వు ప్రదర్శించావు. ఆమె తన అహాన్ని బైట పెట్టింది. నీ దౌర్జన్యం, మూర్ఖత్వం, ఆమెలో దౌర్జన్యాన్ని, మూర్ఖత్వాన్ని పురిగొల్పాయి. రహస్యమైన స్వార్థాల సంఘర్షణ అది. తిరిగి ఆమె దగ్గరకు వెళ్లు. నీ మూర్ఖత్వాన్ని తెలియపరిచి, పశ్చాత్తాపపడి, ఆమె క్షమాపణ వేడుకో. ఆమె హృదయ ద్వారాలు తెరుచుకుంటాయి. విశ్వాన్ని సహితం ముంచివేసే ప్రేమ నీపై కురిపిస్తుంది."

"మరొకరికి పుట్టినవాణ్ణి నేనెట్లా ప్రేమించగలను స్వామీ?"

"మనమందరం దేవుడిబిడ్డలం. మరొకరికిపుట్టినా సరే, నువ్వు ఆ బిడ్డని ప్రేమించగలగాలి."

"నేనది చెయ్యలేను."

"నువ్వు చెయ్యగలవు. పరిస్థితులకు లొంగి, ఆమె అజ్ఞానంలో, అపచారంచేసి వుండొచ్చు. ఆమె గతాన్ని క్షమించు. మంచిగా వుండేటందుకు వొక్క అవకాశమివ్వు. పుట్టిననాటినుండి, చనిపొయ్యేవరకూ మంచిగావుండే వ్యక్తులు మనలో ఎవ్వరూ లేరు. అజ్ఞానంలో, యౌవనచాపల్యంలో, మనం తప్పటడుగులు వేస్తాం. పొరపాట్లు చేస్తాం—అప్పుడప్పుడు బోర్లగిలపడతాము. లేచి సర్దుకుని, మళ్లా బ్రతుకు సాగిస్తాం. నా కళ్ళల్లోకి చూడు. ఆమె అపచారం చేసిందంటున్నావు. అట్లాంటిఅపచారం నువ్వెన్నడూ చెయ్యలేదా—నీలో నువ్వు ఆ ప్రశ్న వేసుగో..."

"కాని నేను పురుషుణ్ణి..."

"ఆమె స్త్రీ—పైగా మాతృత్వంద్వారా పరిపూర్ణత పొందవల్సిన భారం ఆమెపైనుంది."

"స్వామీజీ మీరు చెప్పింది నిజమైతే, అసలు నీతికే తావులేదు."

"ఇదొక వెర్రి నాయనా. వ్యభిచార మొక్కటే దుర్నీతి కాదు. అసత్యం, దగాకోరుతనం, అన్యాయం, లంచగొండితనం, అధికారం, అసూయ, ద్వేషం, పగ, యుద్ధం—ఎన్నెన్నో వున్నాయి లోకంలో. ఇదంతా దుర్నీతే. దీనిని నువ్వు ద్వేషించి సమాజంనుండి పారిపోవడం లేదే...సాధించి భాగ్యవంతులైన వారిపట్ల వీటిని ఎందరో హర్షించడమే కాకుండా ఆదర్శంగా స్తుతించడంలేదా? వెక్కిరింపుగా మృత్యువులో అంతమొందే యీ క్షణిక జీవితంలో యిదొక అపరాధమా? అనంత విశ్వంలో, ఎడతెగని సృష్టిసమరంలో, ప్రేమలో పరాకుగా కన్ను మూతొక పాపమా!... నే నొక ర్నెరుగుదును......"...

ఏదో చెప్పబోతూ రామదాసు పొరబాటు తెల్సుకుని, చటుక్కున నిలిచిపొయ్యాడు.

"చెప్పండి స్వామీ—గొప్ప అనుభవం వున్నవారల్లే మాట్లాడుతున్నారు."

"లేదు నాయనా నాకేమీ అనుభవంలేదు. కాని ప్రేమంటే నాకు తెలుసు—విశ్వమంత గంభీరంగా, సృష్టంత శాశ్వతంగా వుండగలదు."

రామదాసు కళ్లు తడిసి మెరుస్తున్నాయి. నవ్వులోకి జగిపోయి, ఆ వ్యక్తిని లేవదీసి ముందుకి నడిపిస్తున్నాడు.

"నాతో రా నాయనా..."

"ఎక్కడికి స్వామీజీ?"

"వైద్యునివద్దకి. అతన్ని తీసుకుని నీ ఇంటికి వెళ్ళి, పిల్లడిని చూసుకో..."

నిశ్శబ్దంగా నడవడం సాగించారు.

"క్షమార్పణ, జీవితంతో సమాధానపడటం, ప్రేమ, విశ్వాసం యివి అర్థంలేని ధ్వనులు కావు

నాయనా..." అంటున్నాడు రామదాసు. ఇంతలో గట్టునున్న గుడిసెల దగ్గరికి చేరుకున్నారు.

"బీదతనం, అనారోగ్యం, ద్వేషం, యుద్ధం—అన్నిటికంటె ముఖ్యంగా ప్రేమరాహిత్యం—యివి నాయనా, జీవితంలో అనర్థాలు. వీటిని తొలిగించడమే మానవజీవితంయొక్క పరమార్థం. నీ ప్రేమ కోసం తహతహలాడుతున్న నీ భార్యా బిడ్డలదగ్గరికి వెళ్లు. వారికి వుపచారం చెయ్యి. అదే పరమాత్మ దర్శనం..."

ఇద్దరూ పార్కుదగ్గర కొచ్చారు. ఆ వ్యక్తి నేత్రాలు, ఉత్సాహంతో పదేపదే ముడుచుకుంటున్నాయి.

"మీరు మహానుభావులు స్వామీ—నాకు అర్థమవుతోంది. నా మనస్సు చల్లగా వుంది. ఇంక అసూయ, ద్వేషమూ లేవు... నేను ఇంటికి వెడతాను. వైద్యుని తీసుకెడతాను...అయ్యో, హరి గాయపడి ఎంతగా బాధపడుతున్నాడో! ఆమె పాపం...ఆమె ఎంతగా...స్వామీజీ, నేను మీ కేమివ్వగలను?"

"నేను చేసిం దేమీలేదు నాయనా. ఇతరుల కోసం జీవించు—దైవం నిన్ను కాపాడతాడు."

తొందరగా నడుస్తూ ఆ వ్యక్తి పార్కు వెనక వైపు వెళ్ళిపొయ్యాడు.

రామదాసు తనలో తాను నవ్వుకున్నాడు. జరిగిందంతా హాస్యాస్పదంగా తోచింది. వేదాంతం వేళాకోళమనీ, మనిషి దగాకోరనీ అనుకునేవాడు. ఆధ్యాత్మిక చింతనపైనా, దైవంపైనా, అతని కెప్పుడూ గురి కుదరలేదు. విశ్వాసంలేని అతని పలుకులనుండి వోదార్పు పొంది, అతని మాటలు నమ్మి జీవితవిధానం మార్చివేసుగోటానికి సంసిద్ధుడైన వొక వ్యక్తి అతనికి తటస్థపడ్డాడు. మానవులు ఎంతటి అమాయకులు!...గొప్పగా ధ్వనించే మాటలకీ, శూన్యమైన భావాలకీ లొంగి, మోసపోతారు......తన భాషకీ, భావాలకీ తనే ఉద్రేకపూరితుడై, హృదయంలో సంచలనంకలగడం గుర్తించి రామదాసు చీకాకుపడ్డాడు. నుదుటిమీద చెమట్లు కమ్ముతున్నాయి. పాగా తీసేసి, వొకపొర తీసి దానితో మొహం తుడుచుకున్నాడు. సూర్యుడు దిగిపోతున్నాడు. పొడుగాటి నీడలు పడుతున్నాయి. చెట్లు, వీధి, పడమటిఆకాశం—వీటిపైన సంధ్య వెలుగు ఎర్రశాలువా కప్పినట్లుంది. ఇద్దరు సాధువులు సంచీలు కట్టేసుకుని, కులాసాగా కబుర్లు చెప్పుకుంటూ కాలవకేసి నడిచిపోతున్నారు. వారిలో వొకడు వెనక్కి తిరిగి తనకేసి చూసినట్లయింది. రామదాసు వెంటనే పాగాతగిలించి, పార్కు అవతలవైపుకు వెళ్ళాడు. కుళాయిదగ్గర మొహం కడుక్కుని కాసిని నీళ్లు తాగి ముష్టివాళ్లమధ్యగా నడిచి పార్కులోపలికి చేరుకున్నాడు. అలసటగా వుండి, కాసేపు సేద తీర్చుకుందామనుకుని, వోమూల కర్ర బెంచీమీద మోకాళ్ళు ముడుచుకుని కళ్లు మూసుకుని కూర్చున్నాడు. కొన్ని నిమిషాలు గడిచాయి. ప్రతిధ్వనించే పిల్లల కేకలూ, నవ్వులూ వినబడ్డాయి.

పిల్లలతో ప్రమాదం, మరోచోటుకి దూరంగా వెడితే మంచిదేమో అనుకున్నాడు. కాని వాళ్ళు ఆటల్లో లీనమైపొయ్యారు. తనని గమనించినట్లు లేరు. వారి వొయ్యారమైన పరుగులు, ముద్దుగొలిపే నవ్వులు, చూడ్డానికి ఆకర్షణీయంగా వున్నాయి. వారి సహజమైన సంతోషం, అతన్ని సంతోషపెట్టింది—చూస్తూ కూర్చున్నాడు! ఆకాశంలో ఎరుపు కరిగి, దట్టమైన ఊదారంగు మేఘాలు కమ్ముకుంటున్నాయి. ఫ్యాక్టరీ కూత వినబడింది. పావురాలు చెట్లమీదికి ఎగురుతున్నాయి.

అతను లెక్కపెట్టాడు. ఆరుగురుపిల్లలు దాగిలిమూత లాడుకుంటున్నారు. ఐదారేళ్లుంటాయి—ఆ పిల్ల, దొంగ; కళ్లమీద రుమాలు కట్టివుంది. మిగతా ఐదుగురూ దొరకకుండా అటూ యిటూ పరుగెడుతూ, మొక్కలవెనక, బెంచీలకిందా దాక్కుంటున్నారు. ఆపిల్ల చేతులు చాచి, తడుముల్లాడుతూ తిరుగుతోంది. రామదాసుకి దగ్గరగా వొచ్చింది. అతను లేవబోతుండగానే అతని బుజం పట్టుగుంది. "ఇదుగో దొంగ ... దొరికాడు ... అమ్మదొంగా — ఇక్కడున్నావా?" అని కేకలేస్తూ, మొహానవున్న రుమాలు లాగేసింది. మిగత వాళ్లందరూ నవ్వుకుంటూ ఆమె చుట్టూ మూగారు. "ఇదుగో దొంగ" ... అన్నది ఆపిల్ల. మిగతా వారందరూ, రామదాసుని అటూ యిటూ లాగుతున్నారు. అతని గడ్డాలు వూడి వొచ్చేస్తాయేమో నని భయపడ్డాడు. నిలబడి సర్దుకున్నాడు. ఆపిల్ల సిగ్గుపడి, ముసిముసిగా నవ్వుకుంటూ పరుగెత్తుకుపోయింది. మిగతవాళ్లు ఆమె వెనకే పరుగులు సాగించారు.

రామదాసు పార్కుగేటు ముందుకి చేరుకున్నాడు. దూరంగా వో జట్కాబండి నిలిచింది. అందులోంచి, ఇందాకా ఇంటి కెళ్ళిన వ్యక్తి, వో కుర్రాడు దిగి, తన వైపుకి నడిచి వొస్తున్నారు.

"స్వామీజీ మీ రిక్కడుంటా రనుకున్నాను. అదుగో నా భార్య, రాధ; అదుగో ఆ బండిలో

వున్నారు. పార్కు కేసి షికారుగా బైలుదేరాము. మీ రుంటారనుకున్నాము. ఆమెకి మీ దర్శనం చేసుకుని, ఆశీర్వాదం పొందాలనుంది. వీడు హరి. చిన్న గాయమే తెండి తగిలింది. వైద్యుడు బాండేజి వేశాడు. స్వామీ, మీరు చెప్పినట్లే జరిగింది స్వామీ! అంతా...ఎటొచ్చి, చదువుతున్నది వుత్తరం కాదు. నే వెళ్ళేటప్పటికి మా పెళ్ళినాటి ఫోటో చూసుకుని, జ్ఞాపకాలని వూహించుకుంటోందిట. నే పరాయివాణ్ణిగా ఆ జగత్తులో ప్రవేశించానట... నేను మూర్ఖుణ్ణి స్వామీజీ...ఆమెతో అంతా చెప్పేసి క్షమాపణ వేడుకొన్నాను. మీరు మహానుభావులు. క్షణం వుండండి. వాళ్ళని తీసుకొస్తాను..." అంటూ సమాధానం చెప్పనీకుండా, అతను గబగబ బండిదగ్గరకు వెళ్ళాడు. అతని భార్య, కూతురు బండి దిగడం చూశాడు రామదాసు. మెల్లగా నడుచుకుంటూ వొస్తున్నారు. వారికేసి చూసి, చివాలున వెనక్కి తిరిగి రామదాసు నడవడం సాగించాడు. వాళ్లు వొచ్చేసరికి అతను అక్కడ లేడు. వారిని అక్కడ దిగవిడిచి, ఆ వ్యక్తి పిలుస్తూ వెనకాలే నడిచివెళ్లాడు.

"స్వామీజీ—వెళ్ళిపోతున్నారా...వాళ్ళని ఆశీర్వదించరూ?"

రామదాసు అతని కళ్లల్లోకి చూశాడు.

"పరమాత్మ మిమ్మల్ని ఆశీర్వదిస్తాడు. నేను వెళ్ళాలి."

"ఎక్కడికి స్వామీ?"

"ఇంటికి..."

"ఇంటికా? మీకు ఇల్లు లేదన్నారుగా..."

"అవును కాయనా దేవుడే నాయిల్లు." అని రామదాసు తొందరగా నడిచాడు. పెద్ద రస్తాకి చేరుకున్నాడు. వెనక్కి తిరిగి చూశాడు. ఆ వ్యక్తి పార్కులోకి వెళ్ళడం చూశాడు. హరిని చూడగానే అతనే 'దొంగ'ని రామదాసుకి తెలిసిపోయింది. పదిహేనేళ్ల విద్యార్థిగా వున్నప్పటి తన ఫోటో ఆ ఇద్దరిలో మేము చూశాడు. హరి ఆ ఫోటోలో పిల్లాడిలా వున్నాడు. 'దొంగ దొరికాడు' అన్న పార్కులో పిల్ల మాటలు అతని చెవుల్లో గింగురుమంటున్నాయి. ఆపిల్లల నవ్వు తలుపులు మూసుకున్న అతని హృదయంపైన గుద్దినట్లుగా వుంది. తలుపులు తెరుచుకున్నాయి. వేదాంతం అంతా వేళాకోళం, మనిషి దగాకోరు అనుకునేవాడుగా......తను దగాకోరు; తన జీవితం వేళాకోళం; కళ్యాణిని ప్రేమించి క్షమించ మనగలిగాడా తను? స్కూలు వ్యవహారాలు బైట పెడతానన్నాడు, నిర్వాహకవర్గంవారిపై ద్వేషం వల్ల కాదా? ఎవరిపై అతనికి నమ్మకం వుంది? తన మీద తనకి నమ్మకం వుందా? కళ్యాణి జబ్బుతో మంచాన పడినప్పుడు, వైద్యుని ఎందులకు వెంటనే పిలవలేదు? చనిపోతే, తన బిడ్డని దాల్చిన ఆమెని పెండ్లి చేసుకుందామనేగా?

రామదాసు, తన యిల్లు వున్న వీధికి చేరుకున్నాడు. అడుగు నీరసంగా పడుతోంది. అస్థిపంజరం వొణుకుతోంది. కళ్లమ్మట కన్నీరు కారుతోంది. ఆకాశంలో చందమామమీద సన్నటి పొరలా తెల్లటి మేఘం పడింది. నక్షత్రాలకేసి చూశాడు. చందమామ మీది మేఘం తొలిగింది. అతని మనస్సులో ఏదో లేతగా మెరిసినట్లయింది. వీధిలో జనం లేరు—మేడల కిటికీల్లోంచి, దీపాలు కదులుతున్నాయి. ఇంటికి చేరుకున్నాడు. అదిగో అతని ఇల్లు—ఇన్నాళ్ళూ తను దాక్కున్న ఇల్లు. తనెప్పుడూ దాక్కుంటున్నాడు—ఇంట్లోనో, స్కూల్లోనో గడ్డాల వెనకనో; ఇప్పుడు దొరికిపొయ్యాడు. ఇంక దాక్కోలేడు.

అకస్మాత్తుగా రాముదాసు వెనక్కి తిరిగి నడిచి వీధి మొగలోకొచ్చాడు. పెద్ద రస్తాలో తొందరగా నడిచిపోతున్నాడు. పార్కు దాటి, గుడిసెలు దాటి, కాలవ గట్టమ్మటే వెడుతున్నాడు. మొహాన తగిల్చిన గడ్డాలు పీకి, కాలవలో పారేశాడు. ఇంకా నడుస్తున్నాడు. ఇంకా దూరంగా మంచుతో, మసగగా కప్పబడిన ఆ పచ్చకొండవేపుకి, దానవతులున్న వింత కేసి కదిలిపొయ్యాడు.